

Nro. 34.

A' FELS. CSÁSZÁR, ÉS AP. KIRALY
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.

Indúlt Bétsből Kedden Oktober 27-ik napján 1812-dik
esztendőben.

B é t s.

Nemes Középszólnok Vármegye első Al-Ispánját
Tekint. Nemes Zilahi *Laskay Sámuel* Urat, szá-
mos esztendőig való hív és hasznos szolgálatjá-
ra nézve, és azon tekintetből is, hogy néhai Bá-
ró *Wesselényi Miklós* Fő Ispán Úrnak 1809-dik
esztendőben lett halála után, azon Nemes Vár-
megyét, mint Orodinarius Vice Ispány mind ad-
dig, míg Báró *Wesselényi József* Eő Nagysága an-
nak ebben az esztendőben Administrátorává tété-
tett volna, nagy böltsességgel, és a' Nemes Pub-
likum tellyes meg elégedésére kormányozta, Kir.
Tanátsosi rangra emelni kegyelmesen méltózta-
tott Eő Cs. K. Felsége.

Orosz Birodalom:

Néhány Német Országi közönséges levelekben azoknak az Orosz Generálisoknak életek, a' kik a' jelen való háborúban esméretesekké lettek, rövideden előadatik. — *Tormasow* Generál Lajtnant, a' ki az Orosz Ármádiának 9-dik és 15-dik osztályait kórmányozza, és most a' Török Országból vissza ment Orosz hadi seregekkel megerőssített, az 1792-ik és 1794-ik esztendőkbéli Lengyel Országi hadakozásokban esméretessé tette magát, és még akkor tsak General Major volt. Néhai *II. Katalin* Orosz Császárné az ő vitézi bátorságát nagyon betsülte, és noha őtet *Kosciusko* Lengyel Generális a' Warsau és Krakau közt esett verekedésben nagyon megverte, még is mindazáltal szembetűnképen megkülömböztette őtet, a' *Wladimir* vitézi rendének nagy keresztével, és egy gyémánt kövel rakott kardal ajándékozván meg őtet. Azon idő pontjától fogva mindenkor szolgálatban volt, de nem mint fő vezér, hanem a' Frantziák ellen való háborúban 1806-ik, és Finlándiában 1810-ik esztendőben a' *Benningsen* fő vezérlése alatt, a' midőn mindenkor megkülömböztette magát. — Az ő jelenvaló háborúban mutatott vitéz tettei friss emlékezetünkben vannak.

Platow a' Kozákoknak Hetmanjok, avagy Fő Vezérjek, a' maga, és az alatta lévő Kozákoknak vakmerő bátorságok által magát egynéhány háborúban esméretessé's híressé tette, ámbar az ellenséggel való verekedésekben a' maga lovasaival soha semmi elválasztó dolgot nem mivel, 57 esztendőskorában való, igen bátor és fortélyos ember. Az ő Dóni Kozákjai nálánál

nagyobb háróst e' világon nem esmérnek, igaz is, hogy a' török, persiai és más háberúkbán mind az ellenséges seregeknek, mind a' föld népének nagy félelmekre voltak; de a' jelenvaló háborúban hátat vetett nékiek a' hadi szeren-
se. (a)

Baggowut General Lajtinant a' Prusszusok és Oroszok közt támadt háborúban lett leg elsőben esméretessé, a' mellyben Feldmarsal *Benningesen* vezérlése alatt vitézi módon viselte magát. A' jelenvaló háborúban az Orosz Csász. Armádia 2-ik osztályát kórmányozza. Az 1806-ik esztendő Decemb. 26-ik napján esett verekedésben jelesen meg különböztette magát.

(a) Dóni Kozákoknak neveztetnek azok a' Kozákok, a' kik a' Kioviai helytartóságban a' Don, Donecz Medveczi, Coperi, és Busuluki folyóvizek mellett laknak, 130 városokat, és Slobodákat bírnak. Ezekből a' Dóni Kozákoktól származtak a' Wolgai, Terkisi, Grebenskisi, és Sibériai Kozákok. A' Kozákok közönségesen olyan népek, a' kik a' Tatár és Török Országokban, nevezetessen Ukrajniában laknak, és három rendbéliék Európában és Ásiában. A' Lengyel vagy Sapori Kozákok Vohlhiniában, Ukrajniában és a' Don 's Dnieper folyóvizek mellett fekvő tartományokban és szigetekben lakoznak, 's töbnire az Orosz Birodalom alatt vannak, másként Hajdamakoknak is neveztetnek. — Az Orosz Kozákok a' Kiowi Vajdaságban, a' Török Kozákok pedig, a' kik a' Fényes Portá-

Markow Genrál-Lajtnant 52 esztendő's ember, az 1807 ik esztendő'béli háborúban a' Marsal *Benningsen* fő vezérlése alatt volt Orosz Ármádia egy osztály seregét vezérlette, és az elvesztett Dántzig városának visszavételére küldetett, Mohrungen mellett a' Ponte-Corvoi Hertzeg (mostani Svécziai korona hertzeg volt Marsal *Bernadotte*) vezérlése alatt volt Frantzia hadi népre Pfarrersfelden falu mellett bukkánván, avval 1807-ik esztendőben, Januarius 15-ik napján ke-

---

nak adóznak, a' Dnieper folyóvíz mellett, és az Oczakóvi Tatároknak földökön laknak.

Hajdan minden itt leírt Kozákok a' Lengyel Korona alatt voltak, és az Ország határaitra telepítették le azért, hogy azt a' Tatárok ellen őrizzék és védelmezzék; de minekutánna 1652-ik esztendőben meg bosszantattak, és semmi elégtételt nem nyertek volna, gyakorta való feltámadások által ezer meg ezer bosszúságot okoztak a' Lengyeleknek, míg végtére a' Lengyelek és Oroszok közt 1667-ik esztendőben kötött békességben egész Ukrajnia a' Dnieperen túl lévő hajlékaikkal együtt az Oroszoknak engedtetek, és azon időpontjától fogva a' Lengyel és Orosz Kozákok közt különbség tétetett. Görög valláson vannak, erős és izmos emberek, szabadságokat szeretők, jó katonák, de jobb haramják, mellynek valamint a' szárazon, úgy a' fekete tengeren is elég példáját adják.

ményen megütözött, mellyben ditsósséggel, de minden győzedelem nélkül hagyta el a' tsata piatztot. A' jelenvaló háborúban Vohlhiniában két gyalog, és egy lovas osztály sereg bíztatott kormányozására.

A' Bukaresti tudósításokból azt olvassuk, hogy a' Fényes Porta parantsolatot adott a' Duna mellett táborozó Török hadi seregeknek, hogy a' Moldvai és Havasalföldi hertzogségeket, melyeket ennekelőtte a' Hospodárok avagy Vajdák szabadon igazgattak, 's azokban semmi Török katonák nem vóltak, most azok által foglaltassanak el, és az onnan kimarsirozó Orosz hadi seregeket a' Pruth vizéig nyomba kövessék. Az e' miatt támadt nyughatatlanság és félelem sok Bojárokot arra bírt, hogy hazájokat, 's honnyaiakat elhagyván az Austriai földön telepedjenek le. — Bojároknak nevezettek hajdan Moskauban a' Státusnak elsőbb rangú tisztviselői, a' kiket a' leg régibb, és leg nevezetesebb familiákból magok a' Czárok neveztek ki, 's leg többen közöttök *Knések*, az az, hertzegek vóltak. — Első Péter Orosz Császár uralkodása alatt, a' midőn tudoiillik az egész Orosz Constitutzió új formába öntetett vala, ez a' nevezet megszűnt, és csak néhány régi házak tarthatták azt meg, nevezetessen a' *Nariskyn, Galliczin, Repnin, Dolgoruki*, és *Romanovi* Familiák.

A' Pétersburgi közönséges levelek szerint, a' Moskai, Smolenski, és Kalugai helytartóságokban lakó nemesség azt végzette, hogy 125 ezer főből álló lovas és gyalog katonaságot állítson ki a' Frantzia Császár ellen. Ez ugyan mind ő magokra, mind az Orosz Birodalomra

nézve igen hasznos végzés vólt; de a' mint a' *Napoleon Császár*, és az egyesült Frantzia nagy Ármádának győzedelmeiből, és sebes lépésekkel való előmenetelekből könnyen meg lehet ítélni, az Orosz Nemességnek feltett tzielja füstbe ment. — Az özvegy Császárné *Mária Feodorowna I. Sándor Császárnak* édes anyja arra határozta meg magát, hogy valameddig a' jelenvaló háború tart, mind addig ötven ezer rubelt fog esztenként a' haza védelmezőinek köntösre adni.

Moskaunak Gubernátorává a' Trevisói herczeg (Marsal Mortier) a' Moskai tartomány Intendánsává *Lesseps* Generál Consul, a' Moskau-ban lévő hadi seregeknek vezérévé Generál *Mailhand* tétettek. — A' Frantzia előjáró sereg a' Pakve folyóvíz mentében fekszik.

A' Moskai közönséges újság levelek szerint minekelőtte hertzeg *Kutusow* az Orosz ármádiának fő vezérlését kezébe vette vólna, onnan lett elmenetele előtt való napon a' fő templomban mérvén nagy buzgósággal imádkozott, és kért a' mindenható Istentől segedelmet. A' *Te Deum laudamus* után az oda való fő Pap és Metropolita egy szent keresztet nyújtott ennek a' nagy hérósnak kezébe, 's őtet a' szentelt vízzel meghintette. E' meg lévén egy igen szép és arannyal felékesített Casani Sz. Mária képével ajándékozta őtet meg, mellyet ez a' nagy hérós, tudniillik *Kutusow* maga nyakára függesztvén nagy buzgósággal imádkozta a' Mindenhatót, és segedelmet kért tőle. A' templomba nagy számmal gyűlt minden kar és rendbéli emberek könnyekkel elegyített örömmel áldották ezt az útnak készült héróst. Áldották a' Császár szentséges

személyét is, a' ki a' vitéz Orosz Armádiának fő vezérlését erre a' nagy és fegyverben megőszült herósrá bízta.

Hadi Történetek.

Hertzeg *Kutusow* az Orosz Csász. Armádiának Generálissimussa a' Pétersburgi hivatal szerint való újság leveleknek 29-ik Augustusi darabja szerint a' Gavewo-Salmisói fő hadi kvártélyhoz menvén az első és második armádiát öszve kaptsolva, és Wiasmából Gshas felé hátrálóba lenni találta, a' hol Generál *Barclai de Tolly* az Orosz Armádiának fekvését bátorságosnak, és az ütközetre alkalmatosnak lenni nem találta. — Generálissimus hertzeg *Kutusow* magában eltökéllette, hogy addig, míg Moskauból és Kalugából a' segítő seregek hozzá nem érkeznek, az ellenséggel szembeszállani nem fog. Illyenképen igyekezett ő a' vezérlésére bízott armádiát meg erősíteni, és az ellenséget meg gyengíteni, a' ki mennél előbbre nyomult, annál távolabb esett a' hozzá ment segítő seregektől. E' volt a' hertzeg *Kutusow* plánuma.

Még minekelőtte az Orosz armádiához ment volna, a' tartalék armádia vezérének *Millorodovits* Generálnak parantsolatot küldött, hogy a' maga hadi népével és a' Moskaui helytartóságbeli katonasággal *Markoff* Generál Lajtinánt vezérlése alatt *Moshaiskba* marsirozzon. Az ezen várostól 11 verstre fekvő falu *Borodino* választatott ki arra, a' hol az ellenséget elvárják. Az ezen falu háta megett lévő positio jobb felől, és az armádia dereka meglehetősen erős volt, és egy mély pataktól védelmeztetett; de bal oldalról, melly *Simenoffska* faluhoz támaszkodott, nem volt oly

alkalmas, és azt a' Smolenskói Moshaisk felé vivő úton meg lehetett volna kerülni. Ennek a' veszélynek eltávoztatására az ármádiának bal szárnyát egynéhány földvárakkal meg erősítette a' fő vezér, 's nevezetesen Semenovskához másfél ágyú lövésre egy olly földvárat készíttetett, melly az ő vélekedése szerint, ha szinte elfoglaltatott volna is az ellenség által, még is semmi változás nem esett volna a' védelmezés alkotmányában, és mindenkor hátráltatni lehetett volna az ellenséget.

Még el sem végezték ezeket a' munkákat tökéletesen, midőn az ellenség September 5 dik napján már meg jelent, 's annak előseregét egyenesen a' falu előtt való földvár ellen küldötte, és abban a' szempillantatban elkezdődött a' kemény verekedés elsőben a' Kanownitzin Gen. Lajtant vezérlése alatt volt útósereggel, melly az ármádia bal szárnyán volt, 's azután pedig a' hertzeg *Bagration* ármádiájával. — A' földvárakat, mellyeket a' föld keménysége miatt tökéletesen elvégezni nem lehetett, délután négy órától fogva egész éjjelig védelmezték az Oroszok, és hol elvesztették, hol ismét vissza nyerték, végtére éjjel elhagyták, 's nyóltz ágyút elvesztettek.

September 6-ik napját holmi apró és tsekély tsatázásokkal töltötték el. Az ellenség a' maga fő erejét ármádiájának jobb szárnyára húzta, bal szárnyát pedig batteriákkal erősítette meg. Generálissimus *Kutusow*, a' ki eleve ellátta azt, hogy az ellenség az Orosz Ármádiának bal szárnyát fogná leghevesebben megtámadni, következő rendeléseket tett, a' 2-ik, 4-ik, 6-ik, és

7-ik corpusokat két gyalog seregből álló lineával fedeztette, ezeknek hátok megé állítottak ki a' a' lovas seregék. A' Csász. testőző lovas seregek az ármádia dereka és bal szárnya közt rezervába állottak, melly ezen kívül a' 3-ik corpustól fedeztetett. Hogy az Orosz ármádia gyengébb bal szárnyát meg lehessen erősíteni, Gen. Lajtnant *Tutshoff* a' harmadik corpussal, és a' Moskaui militziával az ott lévő sűrű erdőtske háta megett lesbe állíttatott ki olly parantsolat mellett, hogy mihelyt az Orosz ármádiának bal szárnyát az ellenség meg támadja, 's azt meg kerülni igyekezik, azonnal a' Smolesnski régi úton a' Frantziákat hátul kerülje meg.

Hertzeg *Kutusow* az ármádiához lett menetele után mingyárt magához gyűjtötte az Orosz Generálisokat, és szép 's bátorító beszédet mondott a' hadi seregekhez, mellyet nagy hazai buzgósággal halgattak és sok vivat kiáltással vettek a' katonák. — Ügyöknek szentsége által elfoglatatván készek voltak azért élni és halni. Szeptember 7-ik napján, reggeli 4 órakor setét felhő fedvén bé az ég kárpitját, az ellenség (értik a' Frantziákat) az Orosz ármádiának bal szárnya ellen meg indúlt, mingyárt el is kezdődött a' verkedés, 's egész éjjelig tartott, mivel egyik rész sem akart a' másiknak engedni, mind a' két részről sok ember hullott el, a' tisztek közzül is ném kevesen fosztattak meg életektől, sokan estek sebbe. Gróf *Woronzow* Generál Major, a' midőn bajonettokkal rohant volna az ellenségre, nagy sebet kapott, hasonlóképen a' második ármádiának fő vezére hertzeg *Bagration* is, még is mindazáltal az ellenségnek minden erőlködé-

se haszontalan volt, sem gyalogságával, sem lovasságával erőt nem vehetett az ármádia balszárnyán, valahányszor meg újította az ütközetest, mind annyiszor vissza veretett a' meg búsult Orosz katonáktól, úgy annyira, hogy még azt a' darab földet is, mellyet reggel elfoglalt, este elhagyni kényszerítetett. — Az ármádia derekát is haszontalan támadta meg az ellenség, minden ponton vissza veretett, kénytelen volt az éjjel bekövetkezésével magát hátra vonni, az Orosz seregek nyerték el a' tsata mezőt. A' következett reggel az ellenségnek úzésére Generál Platow küldetett el, a' ki annak utól menő seregét *Borodino* nevű falu mellett utól is érte.

Ilyenképen íratik le a' múlt September 7 ik napján a' Moskwa folyó víz mellett esett véres tsata a' Pétersburgi udvari újság leveleknek 72-ik darabjában. Különbözőképen adatik az elő a' Frantzia 18-ik bülletinben; ellenkezőt mutatott Moskau városának hét napokkal azután a' Frantziák által lett elfoglaltatása is.

Hasonló hitelt érdemel Gen. Lajtinant Gróf Wittgensteinnak *Sándor* Császárhoz September 13-ik napján *Sokoliskából* küldött tudósítása is, melyben a' többi közt így szóllott: Az én vezérlésemre bízott ármádiánál, *úgymond*, minden dolgok jól folynak, még most is a' régi helyen táboroznak seregeink, tsendesen van az ellenség, semmihez sem mér kezdeni, a' tábori eleségnek nem léte miatt sok szükséget szenved, sok betegek vannak. Minden nap sok szökött katonák és fura szirozók, az az portázni, járók hozatnak ármádiánkhoz. — Marsal *Macdonald*, mintegy 10 ezer

Prusszus és Lengyel katonákból álló sereget hagyott *Dünaburg* mellett, a' többivel pedig a' *Wilnába* vivő úton *Esoros* ellen marsirozott, de merre fog fordúlni, még most bizonyosan tudni nem lehet. Hihetőképen azon iparkodik, hogy a' Szakszóniai hadi seregekkel magát öszve kapcsolhassa, 's azoknak segítségével a' *Tormaszow* Generál vezérlése alatt lévő seregeket megtámadhassa.

A' hertzeg *Kutusow* vezérlése alatt lévő Orosz nagy armádiáról következő tudósítások adtak ki a' Pétersburgi újság leveleknek 22-ik Septemberi darabjában:

A' Feldmarsal hertzeg *Kutusow* vezérlésére bízott, és *Mosaisk* előtt öszve kapcsoltatott két napnyugoti armádiák jól látták, melly sebes lépésekkel igyekezzen az ellenség előre menni, olly bizodalomban lévén *Napoleon* Frantzia Császár, hogy a' Moskaui kőfalak közt esendő verekedés, bizonyosan véget fogna az Oroszokkal való háborúnak vetni. De nagyon megtsalatkozott reménységében, mivel noha September 7-ik napján minden hadi erejét az Orosz armádia megrontására fordította, még is minden pontokról vissza verettek, és ezen két utolsó verekedésben 40 ezer embert, és 16 ágyút veszettek el. A' Frantzia hadi foglyoknak és szökött katonáknak beszédjek szerint 19 Generálist veszett el a' Fr. Armádia, a' kik között hatan meg hóltak, 13-an sebbe estek; az elsőbbek között valók voltak *Friant*, *Montbrün*, *Caulincourt* osztályos Generálisok; az utolsóbbak, az az, a' sebbe estek között valók, *Davoust*, *Junot*, és General *Bonami*, az utolsó a' meg keseredett Orosz Armádiának dühösségétől félvén, magát *Joakim Napoleon* Nápolyi Királynak adta ki, 's ezen ravaszsággal mentette meg a' maga életét. — A' mi veszteségünk (így adja elő a' fent nevezett Pétersburgi újság levél) mintegy 25000 emberre megyen, kik rész szerint meg hóltak, rész szerint

sebbe estek. Az elsőbbek közöttül valók voltak *Kutusow* és *Tutskow* Generálisok, az utolsóbbak közöttül hertzeg *Bagration*, 2 *Tutskom*, hertzeg *Gertsakow*, *Bachmetiew*, Gróf *Woronzow*, és *Kretow* Generálisok.

Ezen két napok után hertzeg *Kutusow* nem akarván a' hadakozásnak kimenetelét egyetlen egy verekedéstől fel függeszteni, nem tartotta tanácsosnak addig, míg a' segítő seregek ő hozzá nem érkeztek, az ellenséget vagy meg támadni, vagy a' Moskauba való bemenetelben megakadályoztatni. — Mit kellyen hertzeg *Kutusownak* ezen előadásáról ítélni, a' Frantzia bulletinokból kitéttik.

A' Frantzia nagy Armádiánál, September 27-ik napján Moskau városában kiadott 22-ik *Bulletinnek* foglalatja a' következőkből áll: *Lesseps* Generál Consul a' Moskau tartománynak Intendánsává, avagy fő vigyázójává tétellett. Ez a' tudós ember az, a' ki a' híres *Peyrouset* e' világ körül való útazásában követte, Kamtsatkában a' szárazra kiszállott, és a' maga tudós útazását az Orosz Birodalmon keresztül a' napkeleti Oceanus tengertől fogva le írta, 's írását nyomtatásban is ki adta. Annakutánna mint Frantzia generális Consul Pétersburgba küldetett, és a' kereskedésbéli traktákban forgott. Ez a' Generális Consul Moskauban municipalitást, és egynéhány Commissiókat állított fel, mellyek mind oda való hazafiakból állanak.

* * *

A' Wilnai 12-ik Octoberi levelek szerint, Gróf *Lauriston*, a' Pétersburgi Csász. Udvarnál volt Frantzia Csász. Követ az Orosz Armádia Generálissimusának hertzeg *Kutusownak* fő hadi szállására ment, a' hol a' forpostoknál hertzeg *Wolkonsky* Orosz Császár Eő Felsége Generál Adjutánsa őtet méltóképen fogadván a' nevezett Orosz Generálissimus fő hadi szállására vitte. Mi szolgáltatott erre alkematosságot, senki sem tudja bizonyosan.